

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY A KULTURY

**VYUŽITÍ KYTARY VE VÝCHOVNÝCH ČINNOSTECH ŠVP
MATEŘSKÉ ŠKOLY OSEK**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jana Mottlová

Předškolní a mimoškolní pedagogika, obor Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Daniela Mandysová

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, ... 2022

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala paní doc. PaedDr. Daniele Mandysové a panu Mgr. Aleši Sladkému za odborné vedení mé kvalifikační práce, poskytování cenných rad a připomínek, za trpělivost a věnovaný čas. Dále bych chtěla poděkovat Mateřské škole Osek, ve které byly realizovány všechny praktické činnosti. V neposlední řadě děkuji své rodině, která mě podporovala po celou dobu mého studia.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	3
ÚVOD	4
1 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE A JEHO VÝVOJ	5
1.1 SCHOPNOSTI A DOVEDNOSTI PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE	5
1.2 KOGNITIVNÍ VÝVOJ PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE	6
1.3 SOCIÁLNÍ A EMOČNÍ VÝVOJ PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE.....	6
1.4 HUDEBNÍ VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	7
1.4.1 Období staršího batolete.....	7
1.4.2 Období předškolního věku	8
2 HUDEBNÍ VÝCHOVA V SOULADU S RVP PV.....	11
2.1 DÍTĚ A JEHO TĚLO.....	11
2.2 DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA	11
2.2.1 Jazyk a řeč.....	11
2.2.2 Poznávací schopnosti a funkce, myšlenkové operace, představivost a fantazie	11
2.2.3 Sebepojetí, city a vůle.....	12
2.3 DÍTĚ A TEN DRUHÝ	12
2.4 DÍTĚ A SPOLEČNOST	13
2.5 DÍTĚ A SVĚT	13
3 MATEŘSKÁ ŠKOLA OSEK.....	14
3.1 CHARAKTERISTIKA MATEŘSKÉ ŠKOLY OSEK A JEJÍ ORGANIZACE VZDĚLÁVÁNÍ	14
3.2 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM MATEŘSKÉ ŠKOLY OSEK.....	15
3.2.1 Integrovaný blok – Poznej sebe, poznej nás.....	16
3.2.2 Integrovaný blok – Barvy podzimu	16
3.2.3 Integrovaný blok – Čas radosti, veselosti	17
3.2.4 Integrovaný blok – Zima je prima.....	17
3.2.5 Integrovaný blok – Přišlo jaro do vsi.....	17
3.2.6 Integrovaný blok – Podívej se sem a tam, já jsem přece Evropan	17
4 VYUŽITÍ KYTARY V MATEŘSKÉ ŠKOLE	18
4.1 HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI.....	19
4.1.1 Hra „Na slona a myšku“	20
4.1.2 Hra „Na slepičky“	20
4.1.3 Hra s písničkou.....	22
4.2 POSLECHOVÉ ČINNOSTI	23
4.2.1 Pohádka „O čertíkovi Emilovi“	23
4.2.2 „Ježek a bleška“ – rozvoj sluchové pozornosti	26
4.2.3 Malba podle emocí.....	27
4.3 INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI.....	29
4.3.1 „Myška“ – hra na ozvěnu.....	29
4.3.2 „Datel“ – práce s rytmem	30
4.3.3 Společná hra na kytaru	32
4.4 PĚVECKÉ ČINNOSTI	33
4.4.1 Zpěv písně „Sluníčko“	33
4.4.2 Zpěv písně „Beruška“.....	35
4.4.3 Zpěv písně „Myšáci“	37
ZÁVĚR.....	40

RESUMÉ	42
SEZNAM LITERATURY	43
SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ	44
SEZNAM PŘÍLOH	45
PŘÍLOHY A – MATEŘSKÁ ŠKOLA OSEK.....	I
PŘÍLOHY B – REALIZACE ČINNOSTÍ VE TŘÍDĚ „SLUNÍČKA“	III
PŘÍLOHY C – REALIZACE ČINNOSTÍ VE TŘÍDĚ „BERUŠKY“	V
PŘÍLOHY D – REALIZACE ČINNOSTÍ VE TŘÍDĚ „MYŠKY“	VII

SEZNAM ZKRATEK

RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠVP PV	Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
MŠ	mateřská škola

Úvod

Volba tématu mé kvalifikační práce proběhla na základě zkušeností z praxe. Před odchodem na rodičovskou dovolenou jsem rok a půl působila jako učitelka v Mateřské škole Osek, kde jsem při výchovně vzdělávacích činnostech často využívala kytaru. Setkala jsem se s řadou pozitivních reakcí ať už od paní ředitelky, kolegyň či přímo od dětí. Doposud jsem však nenašla žádnou publikaci zabývající se využitím kytary v mateřských školách. Cílem práce je tedy dokázat, že kytara může být, za předpokladu intonačně čistého zpěvu pedagoga, nástroj srovnatelný s klavírem. A je možné ji využívat při různých výchovně vzdělávacích činnostech. Téma práce prolíná všemi kapitolami. V teoretické části se zaměřím na předškolní dítě a jeho vývoj. Budu se zabývat jak vývojem psychologickým, tak hudebním, který je pro mou práci klíčový. Dále se zaměřím na hudební výchovu v souladu s RVP PV a Mateřskou školu Osek, ve které bude probíhat praktická část. Ta bude orientována na využití kytary v mateřské škole a na mnou vytvořené konkrétní přípravy na výchovně vzdělávací činnosti, které budou následně realizovány v MŠ Osek. Ty dále mohou sloužit jako didaktický materiál pro učitele mateřských škol, kteří by kytaru chtěli při svém působení využívat.

1 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE A JEHO VÝVOJ

Vzhledem k tomu, že je má bakalářská práce zaměřena na předškolní dítě, považuji za důležité charakterizovat jeho psychologický vývoj, abych přiblížila, co od něj lze očekávat, na co je zralé a naopak.

Pokud se hovoří o předškolním dítěti, jedná se o dítě ve věku od tří do zhruba šesti let. Konkrétně do jeho nástupu na základní školu. V tomto stádiu vývoje se odehrávají zásadní změny, formují se povahové vlastnosti a charakter jedince. Dítě si uvědomuje svou osobu i své okolí. Na rozdíl od batolecího věku se dokáže lépe vypořádat s frustrací a začíná být samostatné. Zvládne se najíst, obléknout a má základní hygienické návyky. Plánuje si aktivity, které mají většinou konkrétní cíl. Je zvědavé a rádo se učí novým věcem.¹

1.1 SCHOPNOSTI A DOVEDNOSTI PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE

Dítě je v tomto věku dostatečně zralé na to, aby si osvojilo nové motorické dovednosti. Jeho pohyby jsou v rámci možností koordinované, plynulé a rychlé. V oblasti jemné motoriky se učí manipulovat s předměty a používá různé nástroje. Můžeme tedy očekávat, že zvládne jak správné držení těla při zpěvu, tak pohyb na různé hudebně pohybové činnosti. Dokáže též zacházet s hudebními nástroji Orffova instrumentáře, což je atraktivní činnost pro rozvoj jemné motoriky, kdy dítě láká zvuk, který nástroje vyluzují.²

Řeč se v předškolním období znatelně rozvíjí. Kolem třetího roku je dětská výslovnost velmi nedokonalá. Některé hlásky jedinec nevyslovuje přesně či je nahrazuje jinými. V průběhu čtvrtého a pátého roku se u většiny dětí řeč zdokonalí. V případě, že se nerozvíjí, je potřeba vyhledat odbornou pomoc u klinického logopeda. Případná vada řeči by mohla být překážkou i při zpěvu. Jurkovič uvádí, že *„mnohdy špatná výslovnost hlásek brání pěvecky nadanému dítěti veřejně vystupovat. Přestože má krásný hlas a intonuje melodii přesně, celkový dojem vystoupení je pokažený, protože dítěti není rozumět nebo*

---

¹ THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6. s. 381.

² JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3. s. 72.

působí svou špatnou výslovností komicky.“³

U předškolních dětí roste zájem o mluvené slovo. Dítě naslouchá čteným pohádkám a rádo komunikuje. Častými otázkami získává informace o okolním světě. Zvětšuje se slovní zásoba a lepší se jeho vyjadřování. S oblibou se učí básničky a písničky. Zde má důležitou funkci rytmus, který je nezbytnou součástí našeho života.

1.2 KOGNITIVNÍ VÝVOJ PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE

Myšlení dítěte v tomto období je názorové. Pokud tedy dítě vytváří určitý myšlenkový závěr, opírá se především o vzhledové vlastnosti předmětů a jeho myšlení je ovlivněno názorem. Logické myšlenkové operace ještě provádět nedokáže a potřebuje názorný příklad.⁴ Zlepšuje se pozornost a zvyšuje se odolnost vůči rušivým podnětům. Také se utváří záměrná paměť, což je v hudební oblasti velmi důležité. *„Autoři považují paměť za klíčovou hudební schopnost, nepostradatelnou pro všechny hudební operace a činnosti i pro kontinuitu hudebního vědomí.“⁵*

1.3 SOCIÁLNÍ A EMOČNÍ VÝVOJ PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE

V předškolním věku narůstá schopnost sebekontroly a vyvíjí se svědomí. Dítě dokáže do jisté míry regulovat své chování, emoční reakce a rozvíjí se pocity vztahující se k vlastnímu sebehodnocení. Například pocit studu, viny či hrdosti. Vnímá též pocity druhých lidí.

Nejvýznamnějším a nejvlivnějším prostředím pro dítě je rodina. Ta zabezpečuje jeho primární socializaci. Dítě je na ni velmi závislé, ale začíná projevovat velký zájem o jiné děti a umí se účastnit různých kolektivních her.

Pokud se zaměříme na představivost a fantazii dítěte, hudba má v této oblasti též své místo. *„Hudba přiměřená věku dítěte téměř u každého malého posluchače probouzí*

---

³ RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-543-1. s. 19.

⁴ LANGMAJER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-195-X. s. 86-89.

⁵ SEDLÁK, František. *Úvod do psychologie hudby*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. s. 64.

*fantazii, která začne spontánně pracovat už po prvních tónech skladby.“*⁶ Určitá melodie v něm může vyvolat různé emoce a zážitky.

1.4 HUDEBNÍ VÝVOJ DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Hudba je přirozenou součástí našich životů a s její pomocí můžeme u dítěte rozvíjet jeho osobnost. Sedlák uvádí, že *„hudební vývoj dítěte chápeme jako nezastupitelnou složku jeho psychogeneze a harmonického rozvoje. Vytvářejí se zde nejen senzorio-motorické schopnosti, ale rozvíjejí se i poznávací, rozumové a citové složky, fantazie, představy, paměť a kombinační schopnosti. Hudební vývoj je tedy integrační složkou celé lidské osobnosti.“*⁷

V této podkapitole se blíže zaměřuji na to, jak lze děti navštěvující mateřskou školu hudebně rozvíjet s ohledem na jejich možnosti a limity.

1.4.1 OBDOBÍ STARŠÍHO BATOLETE

Etapa života staršího batolete zahrnuje období od dvou do tří let věku dítěte. V hudebním projevu takového jedince můžeme pozorovat, že zvládá víceméně čistě zazpívat jednoduchou píseň, přičemž relativně dobře ovládá její rytmus. Své pěvecké snažení s velkou oblibou doprovází hrou na tělo či nástroje Orffova instrumentáře. *„V elementárním smyslu začíná tak pohybově reagovat na základní hudebně výrazové prostředky, jako jsou například rytmus, pulzace metrum, dynamika.“*⁸ Nabízí se tedy možnost s dítětem vytvořit svépomocí jednoduchý hudební nástroj, který by pak mohl využívat k doprovodu svého zpěvu, a tím se hlouběji hudebně rozvíjelo. Příkladem mohou být chřestidla z ořechových skořápek či PET lahve naplněné různým sypkým materiálem – rýže, luštěniny, drobné kamínky apod.

Kromě nápodoby často slýchaných písní dítě zpívá „vlastní písně“, čímž dává najevo své emoce a představy. Drábek uvádí, že spontánní zpěv *„představuje první operace s hudebními představami a je výrazem dětského citu, projevovaného rovněž vůči*

⁶ RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-543-1. s. 153.

⁷ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974. Comenium musicum (Supraphon). s. 178.

⁸ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-080-3. s. 51.

oblíbeným hračkám.“⁹

Rozsah pěveckého hlasu staršího batolete se pohybuje v rozmezí od es1 do g1. Avšak u pěvecky disponovanějších dětí, které jsou aktivně vybízены k různým hudebním činnostem, můžeme sledovat tónový rozsah od c1 do c2, tedy čistou oktávu.¹⁰

1.4.2 OBDOBÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Jak již bylo zmíněno, předškolním dítětem je myšlen jedinec ve věku od tří let do nástupu na základní školu. V tomto věku je dítě připraveno účastnit se různých hudebních aktivit. První možnou činností je poslech hudby. Díky rozvoji sluchového analyzátoru je dítě schopno soustředěně hudbě naslouchat, diferencovat její výraz a postupně pronikat k obsahu skladby. Je dobré, aby se postupem času seznámilo s jednoduchými písňovými formami a instrumentálním doprovodem na různé nástroje. Je žádoucí, abychom dítěti představili jak sólovou, tak orchestrální hudbu. Díky poslechu si dítě rozšiřuje své hudební vědomosti a představy. Rozvíjí fantazii a často přichází s hudební improvizací a nápady. Posloužit mohou různé audio nahrávky, záznamy z koncertů či návštěva reálného výchovného koncertu. Žádoucí je též pouštět a zpívat s dětmi písně nejen v durových, ale také v mollových tóninách.

Ráda bych zmínila, že hra na kytaru je v této oblasti velmi přínosná. Velká část pedagogů v mateřských školách hraje pouze na klavír (tabulka 1) a třída přichází do styku s jedním nástrojem. Pokud učitel hraje mimo klavíru i na kytaru, děti mají možnost přímého kontaktu s odlišnými hudebními nástroji.

Děti se v tomto věku s oblibou učí lidové i umělé písně, rytmizují a melodizují slova, slovní spojení či říkadla. Intenzivně se rozvíjí pěvecké dovednosti. Hrtanové svalstvo není ještě plně funkční a dětský hlas je slabý a lehký. Zaznamenáváme tedy tzv. falzetové tvoření hlasu. Je potřebné dodržování určitých zásad. Tedy nepřepínat hlas silou, respektovat jeho rozsah a polohu a nezpívat příliš dlouho v kuse. Tichá uvádí, že *„rozsah dětského hlasu závisí na věku a rozezpívanosti dítěte a na jeho individuálních hlasových,*

---

⁹ DRÁBEK, Václav. *Stručný průvodce hudební psychologií*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7290-161-3. s. 57

¹⁰ KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-080-3. s. 51.

tělesných a psychických dispozicích.“¹¹ Orientačně se pohybuje od f1 do e2.

Pokud chceme s dětmi zpívat píseň, která nevyhovuje dětskému hlasu, je potřeba ji transponovat. Kytara nám umožňuje upravit píseň do vhodné tóniny takřka ihned. „*Na kytaru je nejjednodušší transponovat pomocí kapodastru, protože pak není nutné při transpozici nahoru měnit hmaty akordů.*“¹² Zde je zřejmá výhoda kytary oproti jiným nástrojům.

Jak již bylo zmíněno, v předškolním období se výrazně rozvíjí tělesná motorika. Dítě zvládne koordinovat pohyb těla s hudebním rytmem. Čímž se zpřesňuje hra na dětské hudební nástroje a někteří jedinci s hudebním nadáním zvládnou v předškolním věku doprovodit písně různými rytmickými i melodickými nástroji.

Pokud dítě přichází do styku s hudebním nástrojem, pěstuje se v něm touha umět na něj hrát. Pokud pedagog hraje na nástroj, který dítě zaujme, jeho přáním může být naučit se na něj hrát. S dětmi si můžeme vytvořit improvizovanou kytaru s pomocí kartónových krabic, které simulují tělo kytary, modelářské gumy představující struny a dřevěných špalíků sloužících jako kobylky.¹³ Mají pak možnost vyzkoušet si a přijít na to, jak se chová struna, když se někde zmáčkne či napíná.

V neposlední řadě je důležité zmínit vývoj v oblasti hudebně pohybové činnosti. Dítě je schopno v předškolním věku vyjadřovat základní hudebně výrazové prostředky různými pohyby. Ať už se jedná o chůzi, běh, švihové pohyby apod. Základními hudebně výrazovými prostředky je myšlena reakce na sudé a liché takty, na změny charakteru hudby (zrychlení – zpomalení, zesilování – zeslabování atd.) či na kontrast (pomalu – rychle, vysoko – nízko, silně – slabě atd.) Taktéž zvládá pohybově reagovat na obsah písní a říkanek.

„*Předškolní věk je rozhodujícím obdobím pro hudební rozvoj dítěte.*“¹⁴ Ne v každé rodině je však podnětné hudební prostředí. Úkolem pedagogů mateřských škol je tedy do jisté míry suplovat v tomto ohledu rodiče. A dát dítěti možnost se hudebně realizovat.

¹¹ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4. s. 21.

¹² ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál, 1999. Nápad – hra – tvořivost. ISBN 80-7178-323-4. s. 21

¹³ COUFALOVÁ, Gabriela, Ivo MEDEK a Jaromír SYNEK. *Hudební nástroje jinak: netradiční využití tradičních hudebních nástrojů a vytváření jednoduchých hudebních nástrojů: [slyšet jinak]*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2013. ISBN 978-80-7460-037-1. s. 132.

¹⁴ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974. Comenium musicum (Supraphon). s. 89.

„Návštěva mateřské školy – za předpokladu kvalitní práce učitelek – může zabezpečit plynulý hudební rozvoj dětí, někdy dokonce, nemá-li matka o dítě zájem, nahradit funkci rodiny.“¹⁵

---

¹⁵ SEDLÁK, František. *Úvod do psychologie hudby*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. s. 123.

2 HUDEBNÍ VÝCHOVA V SOULADU S RVP PV

Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je zaměřen na komplexní rozvoj dítěte. Pracuje s pěti vzdělávacími oblastmi, a to biologickou, psychologickou, interpersonální, sociálně kulturní a environmentální. Ačkoliv hudební výchova není v žádné z oblastí doslovně zmíněna, je zastoupena v každé z nich. Práce s kytarou tedy může naplnit mnohé cíle v daných skupinách.

2.1 DÍTĚ A JEHO TĚLO

Některé hudební činnosti přispívají tělesnému vývoji a vedou dítě ke zdravému životnímu stylu. Jedná se o správné držení těla, dýchání či hlasovou hygienu. K rozvoji jemné motoriky mohou posloužit hudební nástroje. Hrubá motorika se vyvíjí s pomocí hudebně pohybových aktivit, kdy je dítě vedeno ke správné koordinaci těla. Poslechové činnosti vytvářejí dovednost relaxovat a rozvíjejí sluchové vnímání.

Pokud se zaměříme na bližší poznávání našeho těla, můžeme dětem s pomocí kytary, která má též tělo, toto téma lépe přiblížit.

2.2 DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA

2.2.1 JAZYK A ŘEČ

Prostřednictvím hudby lze rozvíjet řečové a jazykové schopnosti. Mezi aktivity, které přispívají vývoji verbální komunikace, bychom mohli zařadit různé hry se slovy, říkadla, rozpočítadla a písně. Při nich si dítě nejen trénuje řeč a správnou artikulaci, ale také obohacuje slovní zásobu. Děti napodobují barvu hlasu, intenzitu, melodii i tempo při řeči a zpěvu. Je tedy důležitý správný vzor. Co se týká nonverbální komunikace, lze nabízet aktivity, kde je spojen pohyb s hudbou. Dítě prostřednictvím pohybového projevu komunikuje s okolím.

2.2.2 POZNÁVACÍ SCHOPNOSTI A FUNKCE, MYŠLENKOVÉ OPERACE, PŘEDSTAVIVOST A FANTAZIE

Hudební aktivity, jako jsou různé hudební a hudebně pohybové či instrumentální hry, rozvíjí poznávací schopnosti. Díky těmto činnostem pěstujeme v dětech záměrnou pozornost a soustředěné vnímání. Důležitou roli zde hraje paměť, a to paměť motorická,

citová a sluchová. „*Motorickou paměť využíváme při pohybových aktivitách, citová paměť souvisí s prožitky při poslechu hudby, sluchovou paměť, která se nejvíce uplatňuje, využíváme při vokálních, poslechových a instrumentálních činnostech.*“¹⁶ V této oblasti je z velké části zastoupena též hudební improvizace, která dává dětem prostor jejich vlastní fantazii a kreativitě.

2.2.3 SEBEPOJETÍ, CITY A VŮLE

„*Hudbu můžeme přezdívat jako řeč citu, protože hudba dokáže city mnohdy vyjádřit lépe než slova.*“¹⁷ Jakákoliv reakce na hudbu je doprovázena emočním prožitkem. Pokud například slyšíme skladbu hranou rychleji a v durových tóninách, vzbuzuje v nás pocit radosti a veselí. Naopak pomalá píseň v mollové tónině vyvolá dojem smutku. Ukolébavka navodí poklidnou atmosféru. Hudební činnosti na bázi emočního prožívání vedou dítě k posílení jeho empatie a vyjádření vlastních prožitků. Hudba také „*může v této oblasti podporovat i dětskou sebedůvěru a sebevědomí.*“¹⁸

2.3 DÍTĚ A TEN DRUHÝ

Hudba napomáhá dětem se začleněním se do kolektivu a navázáním kontaktu s ostatními dětmi. Můžeme říct, že „*se stává prostředkem, jak posilovat prosociální chování dítěte k druhým lidem a rozvíjet jeho vztahy s vrstevníky a dospělými.*“¹⁹ Z vlastní zkušenosti vím, že kytaru lze využít i jako nástroj k překonání studu. Posadím se doprostřed třídy na koberec, začnu hrát a zpívat a děti se postupně přidávají, nebo se jen posadí blíž a poslouchají. Takto lze velmi snadno tzv. prolomit ledy a upozadit strach z neznámého prostředí. Hudebně pohybové a instrumentální činnosti zas vedou děti

¹⁶ KUBECOVÁ, Markéta, Marcela PEHELOVÁ, Marie SLAVÍKOVÁ, Veronika RŮŽIČKOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, [2017]. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-332-2. s. 41.

¹⁷ KUBECOVÁ, Markéta, Marcela PEHELOVÁ, Marie SLAVÍKOVÁ, Veronika RŮŽIČKOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, [2017]. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-332-2. s. 43.

¹⁸ KRÁLOVÁ, Eva, Miloš KODEJŠKA, Mária STRENÁČIKOVÁ a Maciej KOŁODZIEJSKI. *Hudební klima a dítě: Hudobná klíma a dieťa*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-885-1. s. 58. KRÁLOVÁ, Eva, Miloš KODEJŠKA, Mária STRENÁČIKOVÁ a Maciej KOŁODZIEJSKI. *Hudební klima a dítě: Hudobná klíma a dieťa*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-885-1. s. 58.

¹⁹ KRÁLOVÁ, Eva, Miloš KODEJŠKA, Mária STRENÁČIKOVÁ a Maciej KOŁODZIEJSKI. *Hudební klima a dítě: Hudobná klíma a dieťa*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-885-1. s. 58.

ke spolupráci, ohleduplnosti a respektu k druhým lidem. Možnou aktivitou na posílení spolupráce může být hra na kytaru ve dvojicích, kdy jeden mačká struny a druhý hraje.

2.4 DÍTĚ A SPOLEČNOST

*„V hudbě často nalézáme odraz společnosti. Důkazem toho jsou texty lidových písní a hudební tradice spojené s hudbou.“*²⁰ Učitelé mateřských škol v dětech pěstují vztah k umění a kultuře, čemuž výrazně přispívá prožívání tradic, které jdou ruku v ruce se zpíváním písní a tancem. I v tomto případě můžeme spatřit výhodu ve hře na kytaru. Například při masopustním průvodu není problém hudební nástroj opatřit popruhem a vzít ho s sebou. Stejně tak je tato snadná manipulace příznivá při zpěvu u vánočního stromečku na náměstí apod. Hudební činnosti také bezesporu přispívají učení pravidlům slušného chování kupříkladu na různých výchovných hudebních koncertech.

2.5 DÍTĚ A SVĚT

Již od útlého věku je potřeba v dítěti pěstovat povědomí o okolním světě. Ať už se jedná o jeho blízké okolí či vzdálené národnosti a odlišné kultury. Hudba nám v tomto případě může pomoci mnohé přiblížit. Lze využít poslech etnické hudby, zpívat s dětmi indiánské písně, představit hudební nástroje z cizích zemí, zatančit si tance různých kultur apod. Písně s tematikou o přírodě prohlubují povědomí o její ochraně a posilují získané vědomosti. Jedna z publikací uvádí, že *„napomáhají většímu zapamatování poznatků prostřednictvím emocionálního prožívání.“*²¹

---

²⁰ KUBECOVÁ, Markéta, Marcela PEHELOVÁ, Marie SLAVÍKOVÁ, Veronika RŮŽIČKOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, [2017]. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-332-2. s. 43.

²¹ KRÁLOVÁ, Eva, Miloš KODEJŠKA, Mária STRENÁČIKOVÁ a Maciej KOŁODZIEJSKI. *Hudební klima a dítě: Hudobná klima a dieťa*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-885-1. s. 58.

3 MATEŘSKÁ ŠKOLA OSEK

V této kapitole bych ráda přiblížila pracoviště Mateřské školy Osek, ve které byla realizována praktická část mé bakalářské práce. Zaměřím se na jeho charakteristiku, organizaci vzdělávání a školní vzdělávací program.

3.1 CHARAKTERISTIKA MATEŘSKÉ ŠKOLY OSEK A JEJÍ ORGANIZACE VZDĚLÁVÁNÍ

Mateřská škola se nachází v klidné části obce Osek nedaleko Rokycan. Založena byla v roce 1950 a zprvu šlo o jednotřídní zařízení umístěné v budově základní školy. V roce 1979 bylo uvedeno do provozu nové jednopatrové pracoviště vybudované v těsné blízkosti základní školy a školní jídelny.²² Fungovaly zde dvě třídy, a to v přízemí a v prvním patře, přičemž každá třída měla k dispozici vlastní tělocvičnu. Kvůli značnému úbytku zapsaných dětí probíhal provoz školy od roku 1997 pouze v přízemí. Jako jednotřídní pracoviště MŠ působila do roku 2003. Od září tohoto roku byly z důvodu velkého počtu nově zapsaných dětí opět otevřeny obě třídy. Ve školním roce 2010/2011 byla pro velký zájem v prostoru přízemní tělocvičny otevřena třída třetí.

Od roku 2010 má Mateřská škola tři třídy, do kterých jsou děti rozděleny dle věku. První třída Sluníček se nachází v přízemí, v prostoru bývalé tělocvičny a dochází sem aktuálně šestnáct nejmladších dětí ve věku 3 let. Na stejném podlaží sídlí i třída Berušek, kam je zařazeno dvacet tři dětí ve věku 4-5 let. Třetí třídu, která je v prvním patře budovy, navštěvuje dvacet tři nejstarších dětí, u kterých se předpokládá, že následující rok nastoupí do základní školy. V tomto školním roce zde pracuje sedm pedagogických pracovníků, kteří se pravidelně sebevzdělávají a rozšiřují své odborné znalosti. Ředitelka školy tento seberozvoj podporuje nákupem odborné literatury, odebíráním odborných časopisů a proplácením odborných seminářů.

Mateřská škola spolupracuje se záchrannou stanicí živočichů v Rokycanech a s polesím Skřež.²³

---

²² Viz příloha A 1, s. I.

²³ MŠ Osek, 2020. *ŠVP – Celým rokem s úsměvem*. Dostupné v MŠ Osek, adresa: Základní škola a mateřská škola Osek, Osek 16, 338 21, Osek. s. 6.

3.2 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM MATEŘSKÉ ŠKOLY OSEK

Školní vzdělávací program předškolního vzdělávání (dále jen ŠVP PV) vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Na tvorbě tohoto dokumentu se podílely všechny učitelky, které v době přípravy školního kurikula v mateřské škole působily. Je platný od 1. září 2020 a obsahuje identifikační údaje o škole, obecnou charakteristiku, podmínky vzdělávání, organizaci vzdělávání, charakteristiku vzdělávacího programu, vzdělávací obsah a systém evaluace. Dokument nese název „Celým rokem s úsměvem“. Vzdělávací obsah je rozdělen do šesti různě dlouhých integrovaných bloků, přičemž každý z nich obsahuje charakteristiku, klíčové kompetence, dílčí cíle a očekávané výstupy.²⁴ Podtémata a činnosti si tvoří každá třída sama na základě aktuální situace a zájmů dětí. Naše škola se vždy snaží vycházet především z toho, co děti baví.

Základní filozofií ŠVP PV je připravit dětem podmínky, prostředí a nabídku činností, díky kterým budou v MŠ prožívat chvíle plné radosti i pohody. Zároveň chce cestou přirozené výchovy za spoluúčasti rodiny rozvíjet děti v samostatné a zdravě sebevědomé jedince. Cílem je předávat a zprostředkovávat jim základní životní zkušenosti v přirozeném prostředí skupiny, uspokojovat jejich individuální potřeby a zájmy, rozvíjet samostatnost, sebejistotu i tvořivost. Dále podporovat jejich duševní pohodu a umožňovat dostatek volného pohybu. V neposlední řadě je kladen důraz na spolupráci s rodiči a zařazování rodinných akcí do programu školy.

Vzdělávání je uskutečňováno téměř ve všech činnostech a situacích formou spontánních a řízených aktivit. Škola uplatňuje individuální, kooperativní i frontální formu vzdělávání a klade velký důraz na celkovou samostatnost dětí, schopnost vyjádřit svůj názor, umět požádat o pomoc, pomoci druhému, nebát se odmítnout nežádoucí projevy chování druhých, poradit si v běžných denních situacích či umět se rozhodnout. Snahou je respektovat individuální potřeby dětí. Preferencí je učení na základě praktické zkušenosti a přímých zážitků.

Pokud bychom se zaměřili na charakteristiku každého integrovaného bloku zvlášť, můžeme jasně říct, že do všech z nich lze zařadit práci s kytarou.

---

²⁴ Viz příloha A 2, s. II.

3.2.1 INTEGROVANÝ BLOK – POZNEJ SEBE, POZNEJ NÁS

Tento blok trvá první měsíc od začátku školního roku a je zaměřen převážně na adaptaci dětí na nové prostředí a odloučení od rodičů. Seznamuje s pravidly soužití a režimem mateřské školy.

Mnoho dětí na začátku školního roku bojuje se studem a stýskáním. V různých krizových situacích se mi kytara osvědčila jako výborný nástroj. S pomocí hudby lze snadno odlákat pozornost od smutných myšlenek a zbavit se ostychu. Jak jsem již zmínila v předchozí kapitole, stud je možné částečně překonat při činnosti, kdy začnu hrát, zpívat a děti se postupně přidávají. Velkou výhodou je, že se mohu při hře posadit přímo k nim na koberec do kroužku a být jim tak co nejvíce na blízku. Což ocení zejména ti, kteří se nechtějí od paní učitelky hnout na krok. Kytara je pro ně navíc zajímavá tím, že se nejedná o běžně užívaný nástroj ve třídách (viz. tabulka 1) a někteří z nich ji vidí poprvé v životě. Tudíž vyvolává různé zvědavé otázky a odstraňuje tak komunikační bariéry.

Pomoci může kytara i se začleněním se do skupiny, což je taktéž cílem tohoto bloku. Hudební činnosti lze využít „*k nenásilnému zapojení dítěte do kolektivu, pomoci mu v navazování kontaktů s druhými, překonávání studu.*“²⁵

3.2.2 INTEGROVANÝ BLOK – BARVY PODZIMU

Tento blok zahrnuje měsíc říjen a listopad. Děti se stále aklimatizují na prostředí MŠ a my jim pomáháme nalézat nová přátelství, posilujeme empatii k druhým lidem, ale i jejich vlastní sebedůvěru. Zaměřujeme se též na změny v přírodě, rozvíjíme motoriku, fantazii a tvořivost. K tomu všemu nám napomáhají mimo jiné i hudební aktivity.

Nedílnou součástí bloku je zapojení rodičů do činnosti MŠ. Je tradicí, že společně s rodinami dětí strávíme podzimní odpoledne na zahradě školy, vytváříme výrobky z přírodnin a opékáme na ohni špekáčky. U táboráku jistě kytara nesmí chybět a navozuje velmi příjemnou atmosféru.

²⁵ KUBECOVÁ, Markéta, Marcela PEHELOVÁ, Marie SLAVÍKOVÁ, Veronika RŮŽIČKOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, [2017]. *Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání*. ISBN 978-80-7496-332-2. s. 42.

3.2.3 INTEGROVANÝ BLOK – ČAS RADOSTI, VESELOSTI

Tento blok je zaměřen na prosinec a leden, tedy na čas adventu a období Tří králů. Děti se seznamují se známými tradicemi. Zde jsou hudební činnosti zastoupeny v hojném množství. Kytara děti doprovází například při zpěvu u vánočního stromečku, návštěvě Mikuláše i při hře na tři krále, kdy chodíme po vesnici s korunami na hlavě a zpíváme.

3.2.4 INTEGROVANÝ BLOK – ZIMA JE PRIMA

Blok je věnován měsíci únoru, kdy se zaměřujeme na zdravý životní styl, zimní sporty a mrazivé počasí. S pomocí písniček si přibližujeme zimní čas, život zvířat v zimě i spící přírodu. Hlavní motivací nám jsou pohádky. Kytara umožňuje zpestřit vyprávění tím, že příběh ozvučí. Lze na ni akordicky hrát, ale i různě ťukat a bouchat do těla kytary, brnkat na struny, nebo uchopit strunu E mezi nehty našeho palce a ukazováku, přejet po ní a struna nám vyloudí zvuk jako při otevírání dveří, což je u dětí velmi oblíbené. Na místě je také střídání rytmu, dynamiky či přechod z durových tónů do mollových.

3.2.5 INTEGROVANÝ BLOK – PŘIŠLO JARO DO VSI

V tomto období je hlavním tématem probouzející se příroda, mláďata či jarní svátky a s nimi spojené tradice. S dětmi zpíváme písničky o Velikonocích i zvířatech, které upevňují získané znalosti o daných tématech. Hojně jsou zastoupeny hudebně pohybové činnosti a tanečky, kdy velmi oceňují možnost mít nástroj při pohybu u sebe.

Blok trvající dva měsíce je zacílen také na knihy. S dětmi se blíže zaměřujeme na encyklopedie i jejich oblíbené příběhy. I zde je na místě ozvučení kytarou.

3.2.6 INTEGROVANÝ BLOK – PODÍVEJ SE SEM A TAM, JÁ JSEM PŘECE EVROPAN

V posledních měsících školního roku se věnujeme hlubšímu poznávání blízkého okolí i seznamování se světem. I s pomocí hudebních a hudebně pohybových činností získávají děti povědomí o odlišných kulturách či exotických zvířatech. Příkladnou činností může být i španělská hudba hraná na kytaru.

4 VYUŽITÍ KYTARY V MATEŘSKÉ ŠKOLE

V předchozí kapitole uvádím, že kytaru je možné v MŠ využívat v souladu s RVP PV. Dle výzkumu, který jsem prováděla, však není obvyklým hudebním nástrojem pedagogů. Dotazovala jsem se učitelů z různých mateřských škol na to, jaký hudební nástroj využívají ve své práci (tabulka 1). Nejčastěji bylo zmíněno piano, dále flétna a kytara až na třetím místě. Ráda bych tedy přiblížila některé z možností využití kytary v mateřské škole.

Tabulka 1 – Využívané hudební nástroje v mateřské škole

Piano	využívá 54 pedagogů
Flétna	využívá 18 pedagogů
Kytara	využívá 9 pedagogů
Jiný nástroj	využívá 7 pedagogů

Jak jsem již zmínila v první kapitole, od dítěte předškolního věku můžeme očekávat, že zvládne správné držení těla při zpěvu. Nicméně je zapotřebí děti kontrolovat a případně je srovnat do správné polohy. Pokud pedagog využívá ve své práci kytaru, má oproti klavíru mnohem větší možnost udržovat s dětmi oční kontakt a kontrolovat je. Kytara celkově umožňuje lepší variabilitu. V případě potřeby s ní můžeme vstát, chodit, otáčet se, poskakovat apod.

Hrubá motorika dětí je v tomto věku na takové úrovni, že nemají problém s hudebně pohybovými činnostmi. Dle vlastní zkušenosti vím, že je pro ně velmi zábavné, když pedagog hraje na kytaru melodii v různém tempu a oni se podle ní pohybují a zastavují. Jedná se o modifikaci hry, kterou uvádí publikace zaměřená na hudební tvořivost. Nabízí činnost, kdy *„děti chodí volně v prostoru. Dospělý nejprve hraje do pochodu na bubínek. Rychlými údery promění pochod v běh. Silný úder a následující ticho pro děti znamená stranzo – zastaví se a setrvají v poloze těla, kterou v tu chvíli zaujímaly. Do pohybu se dají až s dalšími údery na bubínek.“*²⁶ Záměna bubínku za kytaru je příjemným zpestřením. Můžeme hrát jednoduchou známou píseň nebo jen různé akordy dokola.

²⁶ RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. *Zpíváme a tvoříme s malými*. Brno: Edika, 2012. ISBN 978-80-266-0067-1. s. 15.

V mateřských školách jsou hojně využívány nástroje Orffova instrumentáře, které mimo jiné podporují oblast jemné motoriky a u dětí jsou velice oblíbené. Krom klasického doprovodu písní nám mohou posloužit i jinak. Příkladnou činností může být hra na ozvěnu, kdy pedagog vytukává rytmus do těla kytary a děti ho mají zopakovat. Při této činnosti není vždy nutné užití nástrojů. Je zde možné využití hry na tělo.

Co se týká komunikace předškoláků, bylo zmíněno, že děti v tomto věku projevují zájem o mluvené slovo. V praxi tedy můžeme této touhy využít například k vyprávění pohádek. Jak jsem již uvedla v předchozí kapitole, kytara nám umožňuje příběh ozvučit a stane se tak ještě zajímavějším.

V neposlední řadě je nutné zmínit možnost využití kytary při podpoře dětské fantazie a rozvoji emocí. Nabízí se činnost, kdy děti vleže naslouchají námi hrané melodii. Může se jednat o improvizovanou či autorskou skladbu. Žádoucí však je, aby nebyla pro děti příliš známá. Děti ji pozorně poslouchají a dávají průchod své fantazii a emocím. Výhodou je, že kytara nám nabízí zvukově srovnatelné možnosti s klavírem, a přitom umožňuje pohybovat se v prostoru třídy. Tuto aktivitu lze inovovat tak, že se děti místo lehu posadí ke stolu, zaposlouchají se do melodie a s pomocí pastelek či prstových barev na papír kreslí a malují, co právě cítí. Jenčková ve své knize uvádí, že propojení hudebních aktivit s aktivitou výtvarnou má velký motivační a poznávací efekt. Mimo kresby a malby lze například tvořit koláž či vybarvovat černobílé obrázky.²⁷

Další strany mé kvalifikační práce se věnují konkrétním přípravám na výchovně vzdělávací činnosti, které jsou následně realizovány v MŠ Osek. Jak jsem již zmínila v úvodu své práce, doposud neexistuje žádná publikace, která by se zabývala kytarou v mateřské škole. Lze tedy brát tyto přípravy jako didaktický materiál pro učitele, kteří by kytaru chtěli při svém výchovně vzdělávacím působení využít.

4.1 HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI

Pro děti je pohyb podstatnou složkou denního režimu. Prostřednictvím hudebně pohybových činností lze přispět k estetickému i hudebnímu rozvoji. Podporujeme především přirozenou radost z pohybu a spontánní projev. Dále díky nim umocňujeme estetický zážitek ze slyšené hudby, rozvíjíme motoriku, smysl pro rytmus a hudební formu

²⁷ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové: Tandem, 2002. ISBN 80-903115-7-1. s. 276.

či schopnost pohybové improvizace. V neposlední řadě vštěpují návyk správného držení těla.²⁸

4.1.1 HRA „NA SLONA A MYŠKU“

Věková skupina: 3-6 let

Cíl: Reakce na změnu dynamiky, postřeh, orientace v prostoru, koordinace pohybu.

Časová dotace: 8 minut

Pomůcky: Kytara.

Popis činnosti: Děti se pohybují v prostoru třídy podle zvuku kytary. Při slabé dynamice představují myš, při silné slona.

Motivace: Zeptáme se dětí, o jakém zvířeti se říká, že dupe a které je naopak velmi tiché. Povíme si, jak vypadá slon a jak myš a na tato zvířátka si zahrajeme.

Průběh realizace činnosti v MŠ Osek: Hru jsem realizovala ve třídě Sluníček, tedy mezi nejmladšími dětmi.²⁹ Děti jsem se zeptala, co se říká o člověku, který dupe. Děti mi jednohlasně odpověděly, že takový člověk dupe jako slon. Poté jsem se dotazovala, jaké zvíře naopak chodí velmi tiše a my bychom se podle něj měli chovat například při obědě. Dočkala jsem se odpovědi, že máme být potichu jako myšky. Řekli jsme si, jak slon a myš vypadá. Chtěla jsem po dětech, aby mi tato zvířátka pantomimicky předvedly. Domluvili jsme se, že se budou pohybovat v prostoru třídy podle zvuku kytary. Jakmile budu na struny hrát slabě, půjdou po čtyřech jako myšky, pokud zazní kytara nahlas, předvedou slony. Nezávisle na sobě jsem hrála různé akordy a střídala dynamiku. Děti bez problémů rozeznaly slabé a silné tóny a dařilo se jim velmi rychle reagovat na změnu.

4.1.2 HRA „NA SLEPIČKY“

Věková skupina: 4-6 let

Cíl: Reakce na změnu tempa, postřeh, orientace v prostoru, koordinace pohybu, nácvik úchopu předmětu.

---

²⁸ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 46.

²⁹ Viz příloha B 1, s. III.

Časová dotace: 15 minut

Pomůcky: Kytara, míčky dle počtu dětí, noty k písničce „My jsme malé slepičky“.

My jsme malé slepičky

Jana Mottlová

C G C

My - jsme ma - lé sle - pič - ky, ko - ko - ko - ko - dák!

G

Kr - mí - me se zr - nič - ky, ko - ko - ko - ko - dák!

F C G C

Až se - zo - bem zr - nič - ka, sne - sem bí - lá va - jíč - ka.

G C

Ta ses - bí - rá A - nič - ka, ko - ko - ko - ko - dák!

Obrázek 1 – My jsme malé slepičky

Popis činnosti: Po prostoru třídy jsou rozmístěny míčky představující vajíčka. Děti pantomimicky předvádějí slepice a pohybují se po třídě podle zvuku kytary. Pomalou a rychlou chůzí reagují na změnu tempa. Jakmile kytara přestane hrát, každé z dětí musí najít jedno vajíčko a zvednout ho nad hlavu. Pokud dítěti vajíčko spadne, rozbije se a musí z kola ven. Činnost je provázena písní „My jsme malé slepičky“.

Motivace: Bavíme se s dětmi o hospodářských zvířatech a o tom, jaký z nich máme užitek. Navrhujeme, že se naše třída na chvíli promění ve dvorek a oni si zahrají na slepičky s vajíčky.

Průběh realizace činnosti v MŠ Osek: Hra na slepičky byla realizována ve třídě Berušek.³⁰ Nejprve jsem se dětí zeptala, co jsou to hospodářská zvířata a jestli nějaká znají. Po vyjmenování některých druhů jsem se dotazovala, jaký z nich máme užitek a zda někdo nějaké takové zvíře má. Chtěla jsem, aby mi pantomimicky některé z nich předvedly.

³⁰ Viz příloha C 1, s V.

Slepici jsem zmínila jako poslední. Řekla jsem Beruškám, že se naše třída na chvíli změní na dvorek a oni budou slepičky. Aby jim procházení lépe šlo, zahraj jim písničku o slepici. Jejich úkolem však bude pomalá či rychlá chůze podle zpěvu a zvuku kytary. Zahrála a zazpívala jsem dětem písničku nejprve pomalu a potom rychle, aby si danou chůzi vyzkoušely. Poté jsem zadala další úkol, a to sbírání vajíček. Do prostoru třídy jsem rozmístila míčky, které představovaly vajíčka. Děti měly za úkol jedno vajíčko sebrat a zvednout ho nad hlavu pokaždé, když píseň utichne. Po ujištění, že všichni vědí, co mají dělat, jsme začali s činností. Píseň jsem hrála několikrát za sebou. Tempo jsem měnila a pauzy dělala v průběhu hry. Děti dobře rozpoznávaly změnu tempa a jejich reakce na změny i pauzy byla okamžitá. Míček upadl pouze dvěma dětem.

4.1.3 HRA S PÍSNIČKOU

Věková skupina: 5-6 let

Cíl: Identifikace hudby vokální, instrumentální a vokálně instrumentální, postřeh, orientace v prostoru, koordinace pohybu.

Časová dotace: 20 minut

Pomůcky: Kytara.

Popis činnosti: Děti se pohybují v prostoru třídy různým způsobem podle toho, zda zazní hudba vokální, instrumentální či vokálně instrumentální. Předem si s nimi domluvíme známou píseň, kterou budeme hrát a zpívat.

Vokální melodie – chůze po špičkách

Instrumentální melodie – poskoky

Vokálně instrumentální melodie – sed zkřížmo

Motivace: Povídáme si s dětmi o našich oblíbených písničkách, pokud děti chtějí, mohou je zazpívat. Poté si určíme známou píseň, kterou zná každý ze třídy a řekneme dětem, že si s ní trochu pohrajeme.

Průběh realizace činnosti v MŠ Osek: Hru jsem realizovala s nejstaršími dětmi ve třídě Myšek.³¹ Zeptala jsem se dětí, jaká je jejich oblíbená písnička a zda by ji ostatním chtěly zazpívat. Převažovaly lidové písně, které jsme si zazpívali všichni společně. Poté jsem dětem dala vybrat jednu z pěti písní, se kterou si trochu pohrajeme – Travička zelená, Holka modrooká, Pec nám spadla, Skákal pes a Prší, prší. Zvítězila první píseň. Domluvila jsem se s třídou, že pokud uslyší pouze můj zpěv bez kytary, budou po třídě chodit po špičkách, hra beze zpěvu pouze na kytaru značí, že mají dělat poskoky a jakmile uslyší můj zpěv i kytaru, posadí se do sedu zkřížmo. Vše jsem názorně předvedla a děti si jednotlivé prvky vyzkoušely. Hra děti velmi zaujala. Vokální, instrumentální i vokálně instrumentální hudbu rozeznávaly dobře. Některé děti si párkrát spletly hru na kytaru s hrou na kytaru se zpěvem. Dožadovaly se hry i s ostatními písničkami. Nakonec jsem odehrála a odzpívala všech pět původně nabízených písní.

4.2 POSLECHOVÉ ČINNOSTI

V dnešní době se z hudby stává spíše zvuková kulisa, jelikož nás obklopuje na každém kroku. Úkolem mateřské školy je tedy naučit děti poslouchat a vnímat hudbu cíleně za konkrétním účelem. Prostřednictvím poslechových činností rozvíjíme u dětí pozitivní vztah nejen k hudbě, ale obohacujeme je o hlubší vnímání vlastních emocí a fantazie. Ovlivňujeme jejich psychiku a učíme je vážit si hodnot.³²

4.2.1 POHÁDKA „O ČERTÍKOVI EMILOVI“

Věková skupina: 3-6 let

Cíl: Relaxace, udržení pozornosti, soustředěnost.

Časová dotace: 10 minut

Pomůcky: Kytara, text pohádky „O čertíkovi Emilovi“.

Popis činnosti: Děti si ve třídě sednou či lehnou tak, aby jim to bylo pohodlné. Vyprávíme pohádku s ozvučením kytary.

³¹ Viz příloha D 1, s. VII.

³² LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 137.

„O čertíkovi Emilovi“

V jednom docela obyčejném pekle žil docela obyčejný malý čertík jménem Emil. V pekle byl jediným čertím klukem mezi dospělými čerty, a proto se často cítil sám a neměl si s kým hrát. Jeho velké přání bylo podívat se jednou na zem a poznat lidské děti. Všichni dospělí čerti ho však od této myšlenky odrazovali, protože lidé jsou prý samý hřích a v jejich světě není takové teplíčko, jako doma v pekle. Emil si však nedal říct a jednoho rána, když všichni velcí čerti ještě spali, potichoučku otevřel pekelnou bránu (*uchopíme strunu E mezi nehty palce a ukazováku a přejedeme po ní*) došel až k pekelným schodům, které vedou na zem. Plný očekávání vyšel až nahoru. (*Levou rukou mačkáme strunu E na prvním pražci, pravou rukou na strunu jednou brnkáme, to samé opakujeme na každém pražci až k pražci devátému.*) Rozhlédl se a byl ze všeho kolem naprosto očarováný. Doslova ho uchvátila krása a vůně lesa. Chvilku tam jen tak stál a poslouchal zpěv ptáků. Najednou uslyšel zvláštní zvuk. (*Uchopíme strunu A mezi nehty palce a ukazováku a krátce po ní přejedeme, to samé provedeme se strunou E. Šestkrát za sebou střídavě přejíždíme po strunách.*) To někdo řeže v lese dříví. Emil se rozhodl, že se půjde podívat, co to je a vydal se za zvukem. Když dorazil na místo, uviděl muže, který řezal dřevo a malého chlapce, který ho nosil na kárku. Slušně pozdravil, představil se a zeptal se, zda by lidem nemohl s něčím pomoci. Tatínek se synem na Emila chvíli koukali a nevěřili vlastním očím. Po chvilce se však vzpamatovali, chlapec se Emilovi představil jako Toník a tatínek čertisku nabídl, že může také nosit dříví na kárku. Když už měli dřeva dost, vydali se směrem k domovu, kde Toník bydlel. Šli a šli (*bříškem ukazováčku a prostředníčku „chodíme“ po těle kytary*) a po celou cestu si oba kluci povídali, smáli se a bylo jim spolu hezky. Když všichni došli domů, Toník se rozhodl představit čerta ostatním dětem z vesnice. Všem holkám a klukům se Emil moc líbil a hned si s ním chtěli všichni hrát. Až na Františka, který byl ze všech nejstarší a nebylo pro něj nikdy nic dobře. Začal se čertíkovi vysmívat, že je špindíra a jmenuje se Emil, protože se nikdy nemyl. Že smrdí čmoudem a určitě nosí smůlu. (*Začneme hrát střídavě akord Emi a Ami, hraje až do slova „plakal“.*) Emilovi přišlo líto, že si takové věci o něm někdo myslí a byl smutný. Vždyť on se přeci černý už narodil a smůlu tedy rozhodně nenesí. Sedl si na trávu a plakal. Ostatní děti se ho snažily rozveselit. František si prý utahuje z každého, a tak si nemá čertisko z jeho řeči nic dělat. Chvíli si ještě v trávě povídali a pozorovali Františka, který

pěkně zlobil. Běžel k jednomu domu, zaťukal (*zaťukáme na tělo kytary*) a utekl. Pak k druhému domu, zaťukal (*zaťukáme na tělo kytary*) a opět utekl. Když doběhl asi k sedmým dveřím, zakopl o velký kámen a upadl na zem. (*Ukazováčkem levé ruky stlačíme všechny struny na druhém pražci a pravou rukou přejedeme přes struny od e do E.*) Všechny děti se mu začaly smát, jen Emilovi se Františka zželelo a přispěchal mu na pomoc. František na čerta chvíli nedůvěřivě zíral a pak se chytil ruky, kterou mu Emil nabízel. Rarášek mu pomohl zpět na nohy a František tiše poděkoval. Styděl se za to, jak se k čertovi předtím choval a nesměle přešlapoval. Po chvíli z něj vypadlo, že ho moc mrzí, jak se čertovi předtím vysmíval a že by si s ostatními dětmi tak moc rád hrál, ale bojí se, že ho mezi sebe nevezmou, protože už je na ně moc velký. Všem klukům i holkám se omluvil a slíbil, že se polepší. Děti vzaly Františka mezi sebe a společně si i s Emilem hrály na schovávanou, na honěnou i na slepou bábu. Emil si začal dělat starosti, aby o něj v pekle neměli strach, přeci jen už se začalo stmívat a byl pryč celý den. Rozloučil se tedy s ostatními, poděkoval jim za hezký den (*bříškem ukazováčku a prostředníčku „chodíme“ po těle kytary*) a utíkal rychle směrem ke schodům do pekla. Sešel dolů (*levou rukou mačkáme strunu E na devátém pražci, pravou rukou na strunu jednou brnkáme, to samé opakujeme na každém pražci až k pražci prvnímu*), otevřel pekelnou bránu (*uchopíme strunu E mezi nehty palce a ukazováku a přejedeme po ní*) a tiše jako myška vklouznul do svého pelíšku. Všichni čerti spali a ani si nevšimli, že tam Emil celý den není. Čertík zavřel oči a měl velkou radost, že se mu splnil sen. Těšil se, až se na svět zase jednou podívá a bude si s Toníkem a ostatními dětmi hrát. A to je konec pohádky. (*Zahrajeme akord C, G, C.*)³³

Motivace: Zeptáme se dětí, jestli znají nějakou pohádku o čertovi a zda by chtěly slyšet jednu o malém čertím klukovi Emilovi.

Průběh realizace činnosti v MŠ Osek: Ačkoliv se nejedná o klasický poslech hudby, zařazuji tuto činnost mezi poslechové činnosti, jelikož při této aktivitě využívám hudební nástroj. Příběh jsem vyprávěla nejmladším dětem ve třídě Sluníček.³⁴ Zeptala jsem se jich, jaké pohádky o čertech znají. Chvíli jsme si na toto téma povídali a rozebírali, jaké vlastnosti měli čerti ve jmenovaných pohádkách. Zda byli legrační, zlí, líní apod. Pověděla

³³ Autorská pohádka.

³⁴ Viz příloha B 2, s. III.

jsem třídě, že jednu pohádku o čertovi také znám a navrhla, že ji mohu všem říct. Děti s nadšením souhlasily. Když si každý našel v prostoru třídy vhodné místo a zvolil si polohu, ve které se cítil pohodlně, začala jsem vyprávět. Jedním z cílů této činnosti byla relaxace, proto jsem ji zařadila za pohybovou aktivitu, abych děti zklidnila před odchodem na svačinu. Dalším cílem byla soustředěnost dětí a udržení pozornosti. Díky ozvučení příběhu kytarou se mi tento cíl podařil velmi dobře splnit. Díky zpětné vazbě od dětí i od třídní paní učitelky jsem se dozvěděla, že byl tento způsob vyprávění pohádky neobvyklý a velmi zajímavý. Pohádku jsem proto četla ještě jednou všem třídám před odpoledním odpočinkem.

4.2.2 „JEŽEK A BLEŠKA“ – ROZVOJ SLUCHOVÉ POZORNOSTI

Věková skupina: 4-6 let

Cíl: Rozvoj sluchové pozornosti, postřeh.

Časová dotace: 8 minut

Pomůcky: Kytara, noty k písni „Ježek a bleška“.

Ježek a bleška

Jana Mottlová

1. Pes le - ží na břích - ku, bleš - ku má vko žíš ku.
 2. Kam ty bě - žíš, jež - ku? Máš na zá - dech bleš - ku!
 3. Je - žek vo - lá z pís - ku: "Piš si do no - týt - ku
 4. Bleš - ka sjež kem spo - lu hle - daj' liš - čí no - ru.

Bleš ka sko čí na je žeč ka, jdou nav - ští - vit liš - ku.
 Bleš - ka ská - če po bod - li - nách. Ne - lech - tá tě troš - ku?
 Bleš - ka je má ka - ma - rád - ka, mám ji rád na - blíz - ku.
 Když ta bleš - ka pře - ci lech - tá, sle - ze z jež - ka do - lú.

Obrázek 2 – Ježek a bleška

Popis činnosti: Děti sedí na koberci a poslouchají písničku. Pokaždé, když v písni zazní slova „bleška, blešku“, musí zvednout ruku nad hlavu.

Motivace: Povídáme si s dětmi o tom, jestli mají nějaké domácí zvíře a zda se někdy stalo, že mělo blechy. Zaspíváme dětem písničku o bleše, která měla za kamaráda ježka.

Průběh realizace činnosti v MŠ Osek: Písničku jsem zpívala ve třídě Berušek.³⁵ Všichni jsme se posadili do kroužku a povídali si o tom, jaká zvířátka máme doma a zda měla někdy blechy. Řekla jsem dětem, že jim zaspívám písničku o blešce, která se kamarádila s ježkem. Dostanou však jeden úkol, a to takový, že jakmile uslyší slovo „bleška“ nebo „blešku“, musí zvednout ruku nahoru. Vyzkoušeli jsme si reakci na tato slova na větě: „Jedna malá bleška šla na procházku a potkala druhou blešku, která se na ni usmála.“ Když jsem se ujistila, že všichni pochopili zadání, začala jsem zpívat. Děti poslouchaly pozorně a dařilo se jim reagovat velmi dobře.

4.2.3 MALBA PODLE EMOCÍ

Věková skupina: 5-6 let

Časová dotace: 30 minut

Cíl: Rozlišování tóniny durové a mollové, rozvoj fantazie, nácvik úchopu štětce.

Pomůcky: Kytara, noty ke skladbičkám, akrylové barvy, štětce, čtvrtky.

Jana Mottlová

Obrázek 3 – Mollová skladbička

³⁵ Viz příloha C 2, s V.

Jana Mottlová

Obrázek 4 – Durová skladbička

Popis činnosti: Děti sedí u stolu, před sebou mají akrylové barvy, čtvrtku a štětec. Jejich úkolem bude pomocí malby vyjádřit pocity ze slyšené hudby. Vysvětlíme jim, že mohou malovat cokoli, co v nich hudba vyvolá. Mohou to být konkrétní věci, ale také pouze čáry, vlnky, kruhy apod. Dětem zahrajeme nejprve skladbičku v mollové a poté v durové tónině. Po skončení výtvarné činnosti zpětně reflektujeme, jaké pocity v nás hudba vyvolala a prohlédneme si jednotlivá výtvarná díla.

Motivace: Zeptáme se dětí, zda v nich hudba někdy vyvolala pocity smutku či radosti. Řekneme jim, že si zahrají na malíře. Nebudou však obyčejní malíři, ale jejich štětec bude malovat podle toho, jaký budou mít pocit z poslechu hudby.

Průběh realizace činnosti v MŠ Osek: Tato aktivita byla realizována s nejstaršími dětmi ve třídě Myšek.³⁶ Posadila jsem se s celou třídou do kroužku a zeptala se, zda se někomu někdy stalo, že byl z poslechu hudby smutný, nebo měl naopak radost. Chvilku jsme na toto téma s dětmi hovořili. Poté jsem navrhla, že si zahrají na malíře, kteří budou malovat podle pocitu z hudby, kterou uslyší. Děti se posadily ke stolu a já jim zahrála skladbičku v mollové tónině, několikrát jsem ji zopakovala ještě v průběhu výtvarné činnosti. Některé děti začaly malovat okamžitě, jiné chvilku přemýšlely. Stejný postup jsem realizovala se skladbičkou v tónině durové. Po skončení výtvarné činnosti a úklidu pracovní plochy jsem se s dětmi posadila na koberec. Ty postupně představily svá díla

³⁶ Viz příloha D2, s. VIII.

a komentovaly, co v nich hudba vyvolala za pocity. K první malbě děti většinou využívaly studené barvy. Objevily se například obrázky s čertem, hořícím domem či člověkem stojícím v dešti a zimě.³⁷ Při poslechu skladbičky v dur tomu bylo naopak. Děti malovaly teplými barvami veselé obrázky se srdíčky, duhou či kytíčkami.³⁸

4.3 INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI

Hra na hudební nástroje, ať už rytmické či melodické, rozvíjí dětskou tvořivost, představivost, fantazii a jemnou motoriku. Podporuje hudební i sluchové vnímání a smysl pro rytmus. Prostřednictvím instrumentálních činností umožňujeme dětem vyjádřit své emoce a myšlenky. V mateřské škole bychom měli tyto aktivity zařazovat i pro mimohudební funkce, jako je například tolerance, kooperace či sociální cítění.³⁹

4.3.1 „MYŠKA“ – HRA NA OZVĚNU

Věková skupina: 3-6 let

Časová dotace: 10 minut

Cíl: Rozvoj hudebního vnímání, rytmického cítění a jemné motoriky, koordinace pohybů rukou při hře na nástroje.

Pomůcky: Kytara, noty k písni „Myška“, maňásek nebo plyšák myšky, rytmické hudební nástroje.

---

³⁷ Viz příloha D 3, s. IX.

³⁸ Viz příloha D 4, s. IX.

³⁹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 99.

Myška

Jana Mottlová

C G C G

Kdo je to? My-šič-ka. Še-di-vá, ma-lič-ká.

F C G C

za-má-vá na dě-ti a zmi-zí vdou-pě-ti.

Obrázek 5 – Myška

Popis činnosti: Děti doprovázejí píseň na rytmické hudební nástroje formou hry „na ozvěnu“. My vyťukáváme s nimi na tělo kytary.

Motivace: Motivací nám bude maňásek myšky, který přijde děti pozdravit a poslechnout si písničku.

Průběh realizace činnosti v MŠ Osek: Píseň jsem skládala pro nejmenší děti ze třídy Sluníček, kde jsem ji také hrála.⁴⁰ Prostřednictvím maňáska myšky jsem si s nimi chvíli povídala. Poté jsem maňáska posadila na hlavu kytary a řekla třídě, že bychom mohli zahrát myšce písničku. Pověděla jsem dětem, že já mám kytaru a oni si budou moct také vybrat nějaký hudební nástroj a dala jim na výběr. Dohodli jsme se, že písničku nejprve zahrají a zaspívám sama. Poté, co si písničku poslechly, zadala jsem, že budou hrát na své nástroje jen tehdy, kdy já budu ťukat na kytaru. Dětem se dařilo splnit úkol dobře. Až na dva chlapce dokázaly doprovázet píseň v každém druhém taktu, některé zvládly vyťukávat rytmus, jiné hrály podle sebe.

4.3.2 „DATEL“ – PRÁCE S RYTMEM

Věková skupina: 4-6 let

Časová dotace: 10 minut

⁴⁰ Viz příloha B 3, s. IV.

Cíl: Rozvoj hudebního vnímání, rytmického cítění a jemné motoriky, koordinace pohybů rukou při hře na nástroje, pozornost.

Pomůcky: Kytara, noty k písni „Datel“, rytmické hudební nástroje.

Datel

Jana Mottlová

1. Da-tel fu - ká, fu - ky fuk, ať je to smrk ne - bo buk,
2. Slun-ce kou - ká za mra - kem, jak da-tel svým zo - bá - kem

všech - ny stro - my vy - lé - čí bez pro - blé - mů, bez ře - čí.
vy - zo - bá - vá zvět - vič - ky, brou - ky, kuk - ly, lar - vič - ky.

Obrázek 6 - Datel

Popis činnosti: Nejprve zahrajeme a zaspíváme píseň, poté se děti rozdělí do dvou skupin. První skupina bude rytmicky doprovázet první řádek písně, druhá skupina řádek druhý. S dětmi si činnost vyzkoušíme nejprve bez kytary, poté s doprovodem.

Motivace: Zeptáme se dětí, co všechno vědí o datlovi a jaký má pro les význam. Navrhne, že se na chvíli proměníme na muzikanty a zahrajeme si o něm písničku.

Průběh realizace činnosti v MŠ Osek: Činnost byla realizována ve třídě Berušek.⁴¹ Zeptala jsem se dětí, co by mi mohly říct o datlovi. Rozebrali jsme, jak vypadá, kde žije, čím se živí a jaký má pro přírodu význam. Poté jsem řekla, že znám o datlovi písničku a navrhla, že bychom si ji mohli všichni společně zahrát. Dětem jsem dala na výběr z různých rytmických nástrojů, vysvětlila, jak se na ně hraje a domluvila se s nimi, že písničku nejprve zahrají a zaspívám sama, aby si ji všichni poslechli. Poté jsem je rozdělila do dvou skupin a oznámila, že každá skupina bude doprovázet vždy kousek písničky. První skupina první řádek písně a druhá skupina řádek druhý. Nejprve jsme si vše třikrát vyzkoušeli bez doprovodu kytary. Dvakrát jsem vyťukávala rytmus písně na tělo kytary společně s dětmi, potřetí jsem pouze přikývnutím naznačila, kdy má začít hrát další skupina. Poté jsme

⁴¹ Viz příloha C3, s. VI.

zkusili zahrát píseň s akordickým doprovodem kytary. Obě skupiny dokázaly hrát na nástroj pouze v domluvených řádcích písně s výjimkou čtyř dětí. Některé děti hrály metrum písně, jiné rytmus.

4.3.3 SPOLEČNÁ HRA NA KYTARU

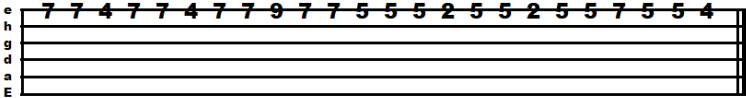
Věková skupina: 5-6 let

Časová dotace: Dle přání a počtu dětí.

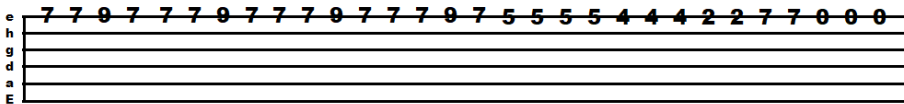
Cíl: Rozvoj hudebního vnímání, rytmického cítění a jemné motoriky.

Pomůcky: Kytara, tabulátory k písním.

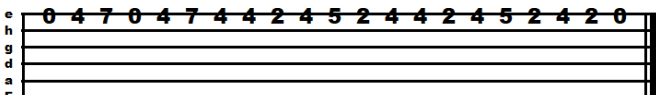
Skákal pes

Prší, prší

Ovčáci, čtveráci

Obrázek 7 – Tabulátory k písním

Popis činnosti: Dítě vybrnkává rytmus známé lidové písně na kytarovou strunu e. My strunu mačkáme na hmatníku. Nejprve rytmus písně společně vytleskáme, poté hrajeme.

Motivace: Motivací je hra samotná, kdy dítěti nabídneme, že můžeme společně zahrát písničku na kytaru.

Průběh realizace činnosti v MŠ Osek: Tuto aktivitu jsem realizovala ve třídě Myšek. Děti měly možnost si při řízené činnosti vybrat z několika center, ve kterých budou pracovat (malování vajec, hádání lidových písniček dle obrázků, předmatematické činnosti, grafomotorika atd.). Společná hra na kytaru tedy byla jedna z možností výběru a vyzkoušelo ji všech jedenáct dětí přítomných v ten den v MŠ. Nejprve jsem jim dala na výběr z písní „Skákal pes“, „Prší, prší“ a „Ovčáci, čtveráci“. Společně jsme si vytleskali

rytmus písně a poté už děti vybrnkávaly na struny.⁴² Oporou jim byl můj zpěv. Některým se dařilo vybrnkávat rytmus lépe, jiným hůře. Činnost však bavila všechny. Část třídy chtěla zkusit hrát akordicky. Levou rukou jsem tedy mačkala akordy k písním a děti simulovaly mou pravou ruku a hrály na struny.⁴³ Tato modifikace činnosti měla také úspěch. Děti sedící poblíž zpívaly a hra navodila příjemnou atmosféru pro všechny ve třídě.

4.4 PĚVECKÉ ČINNOSTI

Zpěv nejvíce přispívá k celkovému rozvoji hudebnosti u dětí. Podporuje psychický i fyzický vývoj, zkvalitňuje dýchání, řeč, zmírňuje napětí a pomáhá překonávat komunikační bariéry. Trénuje paměť, pozornost a rozvíjí kreativitu a fantazii. Je nutné brát v potaz odlišný hlasový rozsah různého věkového období. Tříleté děti zpívají v rozsahu tří tónů, čtyřleté v rozmezí tónů šesti a nejstarší děti navštěvující mateřskou školu se pohybují v sedmi až osmitónovém rozsahu. Zpěvní poloha dětského hlasu je poloha jednočárkované oktávy mezi tóny d1 – a1.⁴⁴

4.4.1 ZPĚV PÍSNĚ „SLUNÍČKO“

Věková skupina: 3-6 let

Časová dotace: 10 minut

Cíl: Správná intonace, dodržení rytmu a pomlk, rozvoj sluchové a hudební paměti.

Pomůcky: Kytara, noty k písni „Sluníčko“.

---

⁴² Viz příloha D 5, s. X.

⁴³ Viz příloha D 6, s. XI.

⁴⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3. s. 31.

Sluníčko

Jana Mottlová

Slu - níč - ko dneš - ní den pro - bu - di - lo. A ce - lý
O - sek nám roz - sví - ti - lo. Pa - prs - ky po - hla - dí
stro-my, ky - tič - ky, za - hře - je zví - řát - ka i dě - tič - ky.

Obrázek 8 – Sluníčko

Popis činnosti: Posadíme se s dětmi do kruhu, aby na nás všechny dobře viděly a nezakláněly hlavu. Dbáme na to, aby měl každý dostatek prostoru kolem sebe. Zahrajeme a zazpíváme dětem písničku, kterou se budeme učit. Následně jim sdělíme, že si pro zpěv musí připravit hlas. Provedeme cvičení dechové, hlasové a na uvolnění mluvidel.

Dechové cvičení: Venku je jaro. My si představíme, že čicháme ke kytice a pomalu se nadechneme nosem. Vedeme děti k tomu, aby se nadechovaly do břicha a nezvedaly ramena. Následuje pomalý a plynulý výdech ústy jako jarní větřík – „ffffff“.

Hlasové cvičení: Divíme se, kolik už venku vyrostlo kytíček a s pomocí citoslovce „jú!“ vytváříme glissando. Pohyby rukou pedagog naznačuje pohyb melodie.

Uvolnění mluvidel: Střídavě se na sebe nejprve zeširoka usmějeme a následně ústa zavřeme.

Těsně před nácvikem písničky zkontrolujeme správné držení těla, kdy děti mají narovnaná záda, ramena spuštěna dolů a hlavu drží zpříma. Písničku děti učíme formou hry na ozvěnu, kdy zazpíváme část písně a děti po nás opakují. Pro lepší zapamatování textu spojíme zpěv s pohybem – Sluníčko dnešní den probudilo. *(Naznačujeme mnutí očí.)*

A celý Osek nám rozsvítilo. (*Rukama před sebou opisujeme kruh.*) Paprsky pohladí stromy, kytičky. (*Pohladíme se po tváři.*) Zahřeje zvířátka i dětičky. (*Obejmeme svá ramena a pohladíme je.*) Když děti zvládnou zazpívat celou písničku, přidáme doprovod kytary.

Motivace a průběh realizace činnosti v MŠ Osek: Motivaci uvádím společně s průběhem realizace, protože píseň je psaná přímo pro třídu Sluníček z MŠ Osek, se kterou jsme ji zpívali.⁴⁵ Posadila jsem se s dětmi do kroužku na koberec a zeptala se, jak se jmenuje jejich třída. Řekla jsem, že znám písničku o sluníčku, kterou všechny naučím zpívat. Zahrála a zazpívala jsem ji dětem a poté jim sdělila, že před tím, než začnou zpívat také, si musí připravit hlas. Provedli jsme dechové, hlasové i artikulační cvičení, kontrolu správného držení těla a poté formou hry na ozvěnu začali nacvičovat píseň. Díky spojení zpěvu s pohybem šlo dětem snáze zapamatovat si text. Nejprve jsem ukazovala s nimi, poté jsem pouze zpívala a děti předváděly pohyb společně s paní asistentkou. Když jsem se ujistila, že zvládají písničku zazpívat, přidala jsem doprovod kytary. Některé děti měly problém s dodržováním pomlk, proto jsem jejich rytmus vyťukávala na tělo kytary a domluvila se s třídou, že když ťukám na kytaru, nezpíváme. Tato metoda se osvědčila. Intonačně děti zpívaly dobře, melodie pro ně byla jednoduchá a text dobře zapamatovatelný.

4.4.2 ZPĚV PÍSNĚ „BERUŠKA“

Věková skupina: 4-6 let

Časová dotace: 15 minut

Cíl: Správná intonace, dodržení rytmu, rozvoj sluchové a hudební paměti.

Pomůcky: Kytara, noty k písni „Beriška“.

---

⁴⁵ Viz příloha B 4, s. IV.

Beruška

Jana Mottlová

1. Na zá - dech má se - dm te - ček, snad nám ni - kam ne - u - te - če.
2. Prin - cez - nič - ka me - zi brou - ky, nej - krás - něj - ší z ce - lé lou - ky.

Poč - kej brouč - ku chví - li. Stát! chce - me teč - ky spo - čí - tat.
Be - ruš - ka jí ří - ka - jí. Pyš - ně lé - tá po kra - ji.

Obrázek 9 – Beruška

Popis činnosti: Posadíme se s dětmi do kruhu, aby na nás všechny dobře viděly a nezakláněly hlavu. Dbáme na to, aby měl každý dostatek prostoru kolem sebe. Zahrajeme a zazpíváme dětem písničku, kterou se budeme učit. Následně jim sdělíme, že si pro zpěv musí připravit hlas. Provedeme cvičení dechové, hlasové a na uvolnění mluvidel.

Dechové cvičení: Paní kuchařky už vaří oběd. Čichneme si, jak voní a pomalu se nadechneme nosem. Děti se musí nadechovat do břicha a nezvedat ramena. Následuje pomalý a plynulý výdech ústy, jako když syčí tlakový hrnec – „sssss“.

Hlasové cvičení: Oběd bude hotový, až odzvoní dvanáctá hodina. Na jednom tónu g1 zpíváme „bim, bam“ hlásku „m“ necháváme doznít v hlavových dutinách.

Uvolnění mluvidel: Po obědě budeme unavení a půjdeme spát, předvádíme zívání, kdy ústa jsou volně otevřená a spodní čelist úplně uvolněná.

Těsně před nácvikem písničky zkontrolujeme správné držení těla, kdy děti mají narovnaná záda, ramena spuštěna dolů a hlavu drží zpřímá. Písničku učíme formou hry na ozvěnu, kdy zazpíváme část písně a děti po nás opakuji. Nejprve pracujeme s první slokou, když děti zvládají, přidáme druhou. Pro lepší zapamatování textu spojíme zpěv s pohybem – Na zádech má sedm teček, (*ukazujeme na záda*) snad nám nikam neuteče. (*Prsty jedné ruky chodíme po dlani druhé ruky.*) Počkej broučku chvíli. Stát! (*Dlaně přiložíme k sobě a prosíme.*) Chceme tečky spočítat. (*Na prstech ruky předvádíme počítání.*) Princeznička

mezi brouky, (*ruce dáme na hlavu jako korunu*) nejkrásnější z celé louky. (*Předpažíme a následně rozpažíme.*) Beruška jí říká, (*dáme ruce na ramena jako křídýlka*) pyšně létá po kraji. (*Zamáváme křídýlky.*) Jakmile děti zvládnou zazpívat celou písničku, přidáme doprovod kytary.

Motivace a průběh realizace činnosti v MŠ Osek: Píseň byla realizována v prostřední třídě.⁴⁶ Posadila jsem se s dětmi do kroužku a řekla jim, že když jsou třída Berušek, připravila jsem si pro ně o jedné berušce písničku, kterou všechny naučím zpívat. Zahrála a zazpívala jsem ji a poté jsme provedli cvičení dechové, hlasové a artikulační. Zkontrolovala jsem správné držení těla a následně formou hry na ozvěnu začala učit první sloku písně. Děti si text zapamatovaly velmi rychle. Po nacvičení první sloky jsme se vrhli na sloku druhou. Doprovodné pohyby jsem nejprve ukazovala s dětmi, poté jsem pouze zpívala a děti je předváděly samy. Když jsem se ujistila, že písničku umí, přidala jsem doprovod kytary. Děti zvládly zazpívat intonačně i rytmicky velmi dobře a neměly problém s akordickým doprovodem kytary.

4.4.3 ZPĚV PÍSNĚ „MYŠÁCI“

Věková skupina: 5-6 let

Časová dotace: 15 minut

Cíl: Správná intonace, dodržení rytmu a pomlky, rozvoj sluchové a hudební paměti.

Pomůcky: Kytara, noty k písni „Myšáci“.

---

⁴⁶ Viz příloha C 4, s. VI.

Myšáci

Jana Mottlová

D A D G D A

1. My-šá - ci, tak to jsme my, v zá - ří půj - dem do ško - ly.
2. Bu - de - me se u - čit psát, kres - lit, číst a po - čí - tat.

D A D G D A D

Nik - do z nás se ne - le - ká, my jsme dě - ti z O - se - ka!
Všich - ni klu - ci hol - čič - ky, zvlád - nou to na jed - nič - ky!

D A D G D A D A D

Vo - lá - me hej - sa - sa! Až se škol - ka o - třá - sá, vo - lá - me hu - rá, hej!

G A D

Už jsme ve - li - ký, po - dí - vej.

Obrázek 10 – Myšáci

Popis činnosti: Posadíme se s dětmi do kruhu, aby na nás všechny dobře viděly a nezakláněly hlavu. Dbáme na to, aby měl každý dostatek prostoru kolem sebe. Zahrajeme a zazpíváme dětem písničku, kterou se budeme učit. Následně jim sdělíme, že si pro zpěv musí připravit hlas. Provedeme cvičení dechové, hlasové a na uvolnění mluvidel.

Dechové cvičení: Venku je teplý den. Čichneme si, jaký je dnes krásný vzduch a pomalu se nadechneme nosem do břicha. Ramena se nezvedají. Kolem začínají poletovat zvířata z hmyzí říše. Následuje pomalý a plynulý výdech ústy, jako když kolem lítá moucha – „bzzzz“.

Hlasové cvičení: V dálce můžeme slyšet kukačku. S pomocí citoslovce „Kuku, kuku!“ tvoříme hlavový tón.

Uvolnění mluvidel: Na louce se pase kráva. Předvádíme, jak přežvykuje.

Těsně před nácvikem písničky zkontrolujeme správné držení těla, kdy děti mají narovnaná záda, ramena spuštěna dolů a hlavu drží zpříma. Písničku učíme formou hry na ozvěnu, kdy zazpíváme část písně a děti po nás opakuji. Nejprve pracujeme s první slokou, když děti zvládnou, přidáme druhou. Pro lepší zapamatování textu spojíme zpěv s pohybem – Myšáci, tak to jsme my, (*ukazujeme na sebe*) v září půjdeme do školy. (*Pokrčenýma rukama hýbeme dopředu a dozadu jako při chůzi.*) Nikdo z nás se neleká, (*prstem naznačujeme gesto „ne“*) my jsme děti z Oseka! (*Poplácáme se po hrudi.*) Voláme hejsasa! (*Zvedneme jednu ruku nad hlavu.*) Až se školka otřásá. (*Zatřeseme rukama.*) Voláme hurá, hej! (*Zvedneme jednu ruku nad hlavu.*) Už jsme veliký, (*zvedneme obě ruce nad hlavu*) podívej. (*Z rukou vytvoříme dalekohled a podíváme se do něj.*) Budeme se učit psát, (*píšeme ve vzduchu*) kreslit, číst a počítat. (*Počítáme na prstech.*) Všichni kluci, holčičky, (*ukazujeme na ostatní kamarády*) zvládnou to na jedničky! (*Ukazujeme jedničku.*) Jakmile děti dokážou zazpívat celou písničku, přidáme doprovod kytary.

Motivace a průběh realizace činnosti v MŠ Osek: Píseň jsem učila třídu Myšek.⁴⁷ Posadila jsem se s dětmi do kroužku a řekla jim, že mám pro ně připravenou písničku, kterou je naučím. Nechala jsem je chvíli hádat, o čem bude. Pak jsem jim písničku zahrála a zazpívala. Dočkala jsem se odpovědi, že písnička je o nich. Provedli jsme cvičení dechové, hlasové a na uvolnění mluvidel. Zkontrolovala jsem správné držení těla a následně formou hry na ozvěnu začala učit první sloku písně a refrén. Dětem šel nácvik velmi dobře. Poté jsem je začala učit sloku druhou. Doprovodné pohyby jsem nejprve ukazovala také, později jsem pouze zpívala a děti je předváděly samy. Když jsem se ujistila, že písničku umí zazpívat, přidala jsem doprovod kytary. Děti zvládly zazpívat píseň intonačně i rytmicky výborně. S akordickým doprovodem kytary neměly problém, držely se mého hlasu. Pomlku v posledním taktu písně dodržely bez obtíží.

---

⁴⁷ Viz příloha D 7, s. XII.

ZÁVĚR

Bakalářská práce je zaměřena na využití kytary ve výchovně vzdělávacích činnostech ŠVP Mateřské školy Osek a je rozdělena do čtyř hlavních kapitol.

V první kapitole jsem se věnovala charakteristice předškolního dítěte a jeho vývoji. Uvedla jsem zde jeho schopnosti a dovednosti, vývoj kognitivní, sociální, emoční a v neposlední řadě vývoj hudební, který je členěn na období staršího batolete a období předškolního dítěte. Zabývala jsem se tím, co dítě navštěvující mateřskou školu umí a zvládne. Text jsem zpracovávala s oporou odborné literatury.

Druhá kapitola je zaměřena na hudební výchovu v souladu s Rámcově vzdělávacím programem předškolního vzdělávání. Zmínila jsem zde pět oblastí, se kterými RVP PV pracuje, přičemž ke každé z nich uvedla, jakým způsobem může hudba danou oblast rozvíjet a jaké uplatnění zde může kytara mít.

Následující kapitola je věnována Mateřské škole Osek. Toto pracoviště charakterizují, přibližují jeho organizaci vzdělávání a ŠVP. Zabývala jsem se integrovanými bloky ŠVP, kdy v každém z nich popsala, jakým způsobem lze do jednotlivých bloků zařadit práci s kytarou.

Poslední kapitola poskytuje pohled na využití kytary v mateřské škole a přináší konkrétní přípravy na výchovně vzdělávací činnosti. Ty jsou rozděleny do čtyř skupin, a to na činnosti hudebně pohybové, poslechové, instrumentální a pěvecké. Každá skupina obsahuje tři přípravy věnované třem různým věkovým skupinám. Všechny přípravy uvádějí věkovou kategorii, časovou dotaci, cíl, pomůcky, popis činnosti, motivaci a průběh realizace činnosti v MŠ Osek, případně obsahují noty k písni či tabulátory. Veškeré činnosti byly realizovány s dětmi, se kterými se v minulosti nikdy s kytarou nepracovalo.

Cílem práce bylo dokázat, že *kytara může být, za předpokladu intonačně čistého zpěvu pedagoga, nástroj srovnatelný s klavírem. A je možné ji využívat při různých výchovně vzdělávacích činnostech.* Na základě realizace pěveckých činností jsem se přesvědčila, že děti nemají problém s doprovodem kytary. Usuzuji tedy, že kytara může být srovnatelným nástrojem s klavírem. Nevýhodu oproti klavíru spatřuji v tom, že chybí interpretace melodické linky písně. Dětem byl však oporou můj zpěv. V práci taktéž dokazuji fakt, že kytara je využitelná při různých výchovně vzdělávacích činnostech u dětí různého věku a dle rozhovorů s nimi a třídními učitelkami byly tyto činnosti pro děti

zajímavým zpestřením a kytara nevšedním hudebním nástrojem, o který jevíly velký zájem. Zde naopak vnímám výhody oproti hře na klavír. Konkrétně v možnosti okamžité transpozice písně s pomocí kapodastru a snadné mobility nástroje, se kterým je možné se pohybovat v prostoru třídy i venku. Vyzdvihla bych též výhodu ve finanční dostupnosti.

RESUMÉ

Tato bakalářská práce je zaměřena na využití kytary ve výchovně vzdělávacích činnostech ŠVP Mateřské školy Osek. Jejím cílem bylo dokázat, že kytara může být, za předpokladu intonačně čistého zpěvu pedagoga, nástroj srovnatelný s klavírem a je možné ji využívat při různých výchovně vzdělávacích činnostech. V první části práce se zaměřuji na charakteristiku dítěte předškolního věku a jeho vývoj. Dále na hudební výchovu v souladu s RVP PV a Mateřskou školou Osek. Druhá část práce je orientována na využití kytary v mateřské škole a obsahuje konkrétní přípravy na výchovně vzdělávací činnosti, které byly následně realizovány v MŠ Osek. Ty mohou sloužit učitelům využívajícím ve své práci kytaru jako didaktický materiál.

SUMMARY

This bachelor thesis is focused on the use of the guitar in the educational activities of the school educational program of the Osek kindergarten. The aim of the work was to prove that guitar can be, under the assumption of intonation-pure singing of the teacher, an instrument comparable to the piano and it is possible to use it in various educational activities. In the first part of the work I focus on the characteristics of preschool children and their development. Furthermore, music education in accordance with the Framework education programme for preschool education and the kindergarten Osek. The second part of the work is focused on the use of the guitar in kindergarten and contains specific preparations for educational activities, which were subsequently implemented in the Osek kindergarten. They can serve teachers who use guitar in their work as didactic material.

SEZNAM LITERATURY

1. COUFALOVÁ, Gabriela, Ivo MEDEK a Jaromír SYNEK. *Hudební nástroje jinak: netradiční využití tradičních hudebních nástrojů a vytváření jednoduchých hudebních nástrojů: [slyšet jinak]*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2013. ISBN 978-80-7460-037-1.
2. DRÁBEK, Václav. *Stručný průvodce hudební psychologií*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7290-161-3.
3. JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové: Tandem, 2002. ISBN 80-903115-7-1.
4. JURKOVÍČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3.
5. KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-080-3.
6. KRÁLOVÁ, Eva, Miloš KODEJŠKA, Mária STRENÁČIKOVÁ a Maciej KOŁODZIEJSKI. *Hudební klima a dítě: Hudobná klíma a dieťa*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-885-1.
7. KUBECOVÁ, Markéta, Marcela PEHELOVÁ, Marie SLAVÍKOVÁ, Veronika RŮŽIČKOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, [2017]. *Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání*. ISBN 978-80-7496-332-2.
8. LANGMAJER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-195-X.
9. LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3.
10. RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-543-1.
11. RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. *Zpíváme a tvoříme s malými*. Brno: Edika, 2012. ISBN 978-80-266-0067-1.
12. SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974. *Comenium musicum (Supraphon)*.
13. SEDLÁK, František. *Úvod do psychologie hudby*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.
14. ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál, 1999. *Nápady – hry – tvořivost*. ISBN 80-7178-323-4.
15. THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.
16. TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4.

OSTATNÍ ZDROJE

MŠ Osek, 2020. *ŠVP – Celým rokem s úsměvem*. Dostupné v MŠ Osek, adresa: Základní škola a mateřská škola Osek, Osek 16, 338 21, Osek

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ**Seznam tabulek**

Tabulka 1 – Využívané hudební nástroje v mateřské škole	18
---	----

Seznam obrázků

Obrázek 1 – My jsme malé slepičky	21
Obrázek 2 – Ježek a bleška	26
Obrázek 3 – Mollová skladbička	27
Obrázek 4 – Durová skladbička	27
Obrázek 5 – Myška	29
Obrázek 6 – Datel	30
Obrázek 7 – Tabulátory k písním	31
Obrázek 8 – Sluníčko	33
Obrázek 9 – Beruška	35
Obrázek 10 – Myšáci	37

SEZNAM PŘÍLOH**Přílohy A – Ukázka ŠVP PV MŠ Osek – Celým rokem s úsměvem**

Příloha A 1 – <i>Budova Mateřské školy Osek</i>	I
Příloha A 2 – <i>Ukázka ŠVP PV MŠ Osek: Celým rokem s úsměvem</i>	II

Přílohy B – Realizace činností ve třídě „Sluníčka“

Příloha B 1 – <i>Hra „Na slona a myšku“</i>	III
Příloha B 2 – <i>Pohádka „O čertíkovi Emilovi“</i>	III
Příloha B 3 – <i>„Myška“ – hra na ozvěnu</i>	IV
Příloha B 4 – <i>Zpěv písně „Sluníčko“</i>	IV

Přílohy C – Realizace činností ve třídě „Berušky“

Příloha C 1 – <i>Hra „Na slepičky“</i>	V
Příloha C 2 – <i>„Ježek a bleška“ – rozvoj sluchové pozornosti</i>	V
Příloha C 3 – <i>„Datel“ – práce s rytmem</i>	VI
Příloha C 4 – <i>Zpěv písně „Beruška“</i>	VI

Přílohy D – Realizace činností ve třídě „Myšky“

Příloha D 1 – <i>Hra s písničkou</i>	VII
Příloha D 2 – <i>Malba podle emocí</i>	VIII
Příloha D 3 – <i>Obrázky dětí z poslechu mollové skladbičky</i>	IX
Příloha D 4 – <i>Obrázky dětí z poslechu mollové skladbičky</i>	IX
Příloha D 5 – <i>Společné vybrnkávání na kytaru</i>	X
Příloha D 6 – <i>Společná hra na kytaru – akordický doprovod ke zpěvu</i>	XI
Příloha D 7 – <i>Zpěv písně „Myšáci“</i>	XII

PŘÍLOHY A – MATEŘSKÁ ŠKOLA OSEK

Příloha A 1 – *Budova Mateřské školy Osek*

Příloha A 2 – Ukázka ŠVP PV MŠ Osek: Celým rokem s úsměvem

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM – Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

6.1.6 Podívej se sem a tam, já jsem přece Evropan

Název integrovaného bloku	Podívej se sem a tam, já jsem přece Evropan
Oblast	Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět
Charakteristika integrovaného bloku	Tento integrovaný blok je zaměřen na poznávání svého nejbližšího okolí, místa, kde žije, ale i na seznamování se se světem, kterého je součástí. Vydáme se za poznáváním odlišných kultur, exotických zvířat a přírodních krás v celém světě.

Klíčové kompetence	Dílčí cíle	Očekávané výstupy
samostatně rozhoduje o svých činnostech; umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej	vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevoval	zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)
se učí svoje činnosti a hry plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat	rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu	zorganizovat hru
uplatňuje získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení	rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí	vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet a chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se na sněhu, ledu, ve vodě, v písku)
má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách; orientuje se v řádu a dění v prostředí, ve kterém žije	seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu	rozhodovat o svých činnostech
odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem	rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)	zvládat běžné činnosti a požadavky na dítě kladené i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.) orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)
užívá při řešení myšlenkových i praktických problémů logických, matematických i empirických postupů; pochopí jednoduché algoritmy řešení různých úloh a situací a využívá je v dalších situacích	rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie	rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, orientační a dopravní značky, označení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu i jejich komunikativní funkci
se zajímá o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřeně aktuálnímu dění	vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se životem a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije	vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý - jak svět přírody, tak i svět lidí (s elementární povědomí o existenci různých národů a kultur, různých zemích, o planetě Zemi, vesmíru apod.) vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý - jak svět přírody, tak i svět lidí (s elementární povědomí o existenci různých národů a kultur, různých zemích, o planetě Zemi, vesmíru apod.)
dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knížky, encyklopedie, počítač, audiovizuální technika, telefon atp.)	vytváření základů pro práci s informacemi rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních	zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi) domluvit se slovy i gesty, improvizovat přemýšlet, vést jednoduché úvahy a to, o čem přemýšlí a uvažuje, také vyjádřit chápat slovní vtip a humor
chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak lhostejnost, nevšímavost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky	pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit	být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem
ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit; má vytvořeny elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku	vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností	chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené
je schopno chápat, že lidé se různí, a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečnostem	vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.)	přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé
má základní dětskou představu o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami i co je s nimi v rozporu, a snaží se podle toho chovat	poznávání jiných kultur	chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí
si uvědomuje svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu	rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevoval se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny	chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené

PŘÍLOHY B – REALIZACE ČINNOSTÍ VE TŘÍDĚ „SLUNÍČKA“

Příloha B 1 – Hra „Na slona a myšku“

Příloha B 2 – Pohádka „O čertíkovi Emilovi“

Příloha B 3 – „Myška“ – hra na ozvěnu

Příloha B 4 – Zpěv písně „Sluníčko“

PŘÍLOHY C – REALIZACE ČINNOSTÍ VE TŘÍDĚ „BERUŠKY“

Příloha C 1 – Hra „Na slepičky“

Příloha C 2 – „Ježek a bleška“ – rozvoj sluchové pozornosti

Příloha C 3 – „Datel“ – práce s rytmem

Příloha C 4 – Zpěv písně „Beruška“

PŘÍLOHY D – REALIZACE ČINNOSTÍ VE TŘÍDĚ „MYŠKY“

Příloha D 1 – Hra s písničkou

Příloha D 2 – Malba podle emocí

Příloha D 3 – Obrázky dětí z poslechu mollové skladbičky

Příloha D 4 – Obrázky dětí z poslechu durové skladbičky

Příloha D 5 – Společné vybrnkávání na kytaru

Příloha D 6 – Společná hra na kytaru – akordický doprovod ke zpěvu

Příloha D 7 – Zpěv písně „Myšáci“

48

---

⁴⁸ Veškeré fotografie byly pořízeny se souhlasem zákonných zástupců dětí.